

Morfologinen limittyminen suomen ja viron kontaktissa

HELKA RIIONHEIMO

Itä-Suomen yliopisto

Tiivistelmä. Tässä artikkelissa tarkastellaan suomen ja viron kielten morfologista ja morfofonologista sekoittumista Viron inkerinsuomalaisilta kootussa haastatteluaineistossa. Kahden läheisen sukukielen välinen kontakti on poikkeus siitä oletuksesta, että taivutusmorfologia ei helposti siirry kontaktitilanteessa kielestä toiseen. Kun kontaktoivissa kielissä on monimuotoinen taivutusmorfologia ja kun kielet ovat rakenteellisesti riittävän samankaltaisia, kaksikielillä puhujilla voi ilmetä runsaastikin morfologista interferenssiä. Morfologiset sekoittumat ovat kielten sulautumia, joissa suomen ja viron ainekset yhdistyvät samoissa sananmuodoissa. Sulautumia muodostuu spontaanisti puhetilanteiden aikana, ja niiden syntyminen on hyvin yksilöllistä. Kielet näyttävät sekoittuvan kahden mekanismin avulla: joko soveltamalla toisen kielen produktiivista taivutuskäytännön tai nojautumalla suomen ja viron välisiin äänteellisiin vastaavuuksiin.

Avainsanat: morfologia; morfofonologia; kielikontakti; interferenssi; kaksikielisyys; sekoittuminen; inkerinsuomi; suomi; viro

1. Johdanto

Kielikontaktitutkimuksessa on jo vanhastaan pidetty morfologiaa ja morfofonologiaa hyvin vastustuskykyisinä kieltenvälisen vaikutuksen suhteen (Weinreich 1974 [1953]; Thomason & Kaufman 1988: 57), ja viimeaikainen tyypologinen vertailu osoittaaakin, että erityisesti sidonnai-

set taivutusmorfeemit siirtyvät harvoin kielestä toiseen (ks. esim. Matras 2007; Matras 2009: 111). Morfologia on hitaasti muuttuva järjestelmä, ja sen stabiilius kielikontaktitilanteissa voidaan selittää siten, että kielen morfologiset rakenteet muodostavat hyvin strukturoituneen, sulkeisen systeemin, johon on vaikea integroida uusia aineksia (Thomason 2001: 76–77). Toisaalta taivutusmorfeemit eivät siirry samalla tavalla erottamattomasti sanavartaloiden mukana kuin johtomorfeemit, jotka kulkeutuvat kielten välillä osana lainattuja lekseemejä (Matras 2009: 212). Oletus morfologian muuttumattomuudesta perustuu kuitenkin pitkälti havaintoihin sellaisista kontaktitilanteista, joissa kontaktissa ovat olleet typologisesti erilaiset ja usein myös taivutusmorfologialtaan melko rajalliset kielet. Paljon vähemmälle huomiolle ovat tutkimuksessa jääneet läheisten sukukielen väliset kontaktit, ja jos kontaktissa on kaksi rakenteellisesti toisiaan muistuttavaa ja morfologisesti monimuotoista kieltä, morfologiselle lainaamiselle on vähemmän rajoituksia.

Kahden itämerensuomalaisen kielen, suomen ja viron, välinen kohtaaminen onkin haaste morfologisen interferenssin tutkimukselle. Suomi ja viro ovat läheisiä sukukieliiä mutta erkaantuneet erilliskehityksensä aikana rakenteellisesti toisistaan. Kontrastiivinen tutkimus (Remes 2009) paljastaa, että nykyisellään näiden kielten välillä vallitsee mutkikas osittaisten vastaavuuksien verkosto, jossa monet morfologiset rakenteet ovat osittain samanlaisia mutta poikkeavat joiltain osin toisistaan. Kumpaakin kieltä voidaan luonnehtia morfologisesti rikkaaksi sekä paradigmaattisessa että syntagmaattisessa mielessä: niiden kieliopillisessa järjestelmässä monet syntaktiset funktiot merkitään sidonnaisilla taivutusuffikeilla, mikä johtaa erilaisten taivutusmuotojen runsauteen, ja samaan taivutusmuotoon voi sisältyä useita peräkkäisiä suffikseja (paradigmaattisesta ja syntagmaattisesta morfologisesta rikkaudesta ks. esim. Dressler 2007: 6). Lisäksi kummankin kielten taivutusjärjestelmää mutkistavat taivutusmuotojen väliset äänteelliset vaihtelut.

Kielikontaktitilanteessa kielten väliset sanastolliset ja rakenteelliset samankaltaisuudet mahdollistavat voimakkaankin kieliopillisen vaikutuksen (ks. esim. Weinreich 1974 [1953]: 34–35; Thomason & Kaufman

1988: 97–100; Winford 2003: 93–94), ja kahden mutkikkaan, osittain toisiinsa limittyvän kieliopillisen järjestelmän törmäys voi johtaa kielten ainesten monimuotoiseen sekoittumiseen. Suomen ja viron välistä morfologista vaikutusta onkin havaittu monenlaisissa tilanteissa, esimerkiksi inkerinsuomalaisten maahanmuuttajien kielessä Virossa (Riionheimo 2007; Kokko 2007), kielenopetuksen yhteydessä oppijankielessä (Kaivapalu 2005) ja suomea ja viroa omaksuvilla lapsilla (Hassinen 2002; Jokela & Paulsen 2010).

Tässä artikkelissa luon alustavan katsauksen suomen ja viron morfologisten ja morfofonologisten ainesten sekoittumiseen käyttämällä hyväkseni esimerkkejä inkerinsuomen ja viron välisestä kontaktista. Sivuuun jää sellainen morfologinen tai morfosyntaktinen vaikutus, jossa on kyse toisen kielen mukaisen kieliopillisen rakennetyypin tai konstruktion soveltamisesta ilman äänteellisen aineksen siirtymistä kielten välillä (ks. esim. Clyne 2003: 77; Matras 2009: 234–237). Määrittelenkin tässä yhteydessä morfologisen sekoittumisen ilmiöksi, jossa samassa sananmuodossa esiintyy morfeemeja kahdesta eri kielestä; tällaiseen sekoittumiseen on joskus viitattu myös termillä koodien sulautuminen (*code blending*, Kaufman & Aronoff 1991: 177). Kahden eri kielen ainesten yhdistyminen samassa sananmuodossa voi olla myös systemaattinen koodinvaihdon alainen ilmiö, jossa yhden kielen sanaa taivutetaan toisen kielen järjestelmän puitteissa (ks. esim. Halmari 1997; Kovacs 2001). Suomen ja viron välisissä kontakteissa voivat kuitenkin sekoittua paitsi morfologiset myös fonologiset ja syntaktiset ainekset, jolloin tuloksena on kieltenvälisiä hybridimuotoja (Riionheimo 2002a; 2007: 155). Tällainen sekoittuminen on interferenssiä termin klassisessa, kielikontakteihin liittyvässä merkityksessä eli kahden kielisysteemin limittymisenä samassa ilmauksessa kaksikielisen yksilön puheessa (Haugen 1956: 40; Weinreich 1974 [1953]: 1). Kieltenvälinen interferenssi on usein dynaaminen puheen tuottamisen aikana syntyvä ilmiö, mutta se voi myös johtaa staattisiin, pysyviin muutoksiin kaksikielisen yksilön kieliopissa ja vähitellen kokonaisen puheyhteisön kielessä (Paradis 2004: 188; Matras 2009: 146–147).

2. Inkerinsuomalaiset Virossa

Inkerinsuomeksi nimitetään niitä suomen kielen murteita, jotka syntyivät 1600-luvulla nykyisen Pietarin ympäristössä suomalaisten asuttua alueen Stolbovan rauhan jälkeen. Suomen kieli ja suomalainen kulttuuri säilyivät Inkerinmaan maaseutualueilla elinvoimaisina 1900-luvun alkupuolelle saakka, kunnes 1930-luvun etninen sorto ja toisen maailmansodan tapahtumat johtivat kansalliseen hajaannukseen. Sota tyhjensi Inkerinmaan suomensukuisesta väestöstä, ja sodan jälkeen asukkaiden ei sallittu heti palata kotiseuduilleen. Tämän tutkimuksen informantit ovat syntyneet 1910- ja 1920-luvulla Inkerinmaalla maalaiskylissä ja kasvaneet suhteellisen suomenkielisessä ympäristössä. Sodan alettua osa heistä jäi Leningradin saartorenkään sisään ja joutui kuljetetuksi Siperiaan, osa taas evakuoitiin saksalaisten miehittämiltä alueilta Suomeen. Sodan jälkeen inkeriläiset palautettiin Suomesta Neuvostoliittoon ja sijoitettiin Keski-Venäjälle. Sekä Keski-Venäjällä että Siperiassa elinolot olivat kurjat, ja informantit pakenivat monien muiden tavoin kohti kotiseutuaan. Koska Inkerinmaalle ei voinut asettua asumaan, he päätyivät lopulta Vieroon, jossa tarvittiin työvoimaa maatalouden ja teollisuuden palvelukseen. Aineiston keruu-aikaan 1990-luvun alussa he olivat asuneet Virossa viitisenkymmentä vuotta. (Inkerinsuomalaisten historiasta tarkemmin esim. Haltsonen 1969; Laaksonen & Mettomäki 1990; Nevalainen & Sihvo 1991 ja Huovinen 1993; Inkerin suomalaismurteiden muotoutumisesta esim. Leskinen 1963; 1995; 1998 ja Ruopila 1984; katsauksen näihin aiheisiin tekevät myös Savijärvi & Savijärvi 1999; Savijärvi 2003; Riionheimo 2007: 14–20 ja Kokko 2007: 14–24).

Inkerinsuomalaisten elämänvaiheita Virossa on selvitelty Joensuun yliopiston Inkeri-hankkeessa nojautuen erityisesti haastateltujen informanttien kertomuksiin (ks. Riionheimo 2007: 23–33 ja siinä mainittuja lähteitä, esimerkiksi Kurs 1990; De Geer 1996 ja Anepaio 1999). Neuvosto-Virossa inkerinsuomalaisten yhteiskunnallinen asema oli alhainen, ja koska he olivat tulleet maahan laittomasti, elämää varjosti myös maastakarkotuksen pelko. Inkeriläiset olivat pieni ja hajanainen

vähemmistö, ja he alkoivat melko nopeasti sulautua virolaisiin sekä kielellisesti että sosiaalisesti. Poliittisen stigman vuoksi heidän oli pakko peitellä suomalaista syntyperäänsä. Inkerinsuomalaisten keskinäinen yhteydenpito jäi näissä olosuhteissa suhteellisen vähäiseksi, ja myös informantit olivat pitkän aikaa enemmän tekemisissä virolaisten kuin muiden inkerinsuomalaisten kanssa. Kielisukulaisuus helpotti viron kielen omaksumista: informantit kertovat oppineensa nopeasti paitsi ymmärtämään myös puhumaan viroa. Monet perustivat perheen virolaisen puolison kanssa, jolloin perheen kotikieleksi tuli viro. Samalla äidinkieli alkoi vähitellen hiipua, koska sille oli vain rajalliset käyttömahdollisuudet. Kun informantteja haastateltiin 1990-luvun alussa, heidän suomen kielelleen oli usein ominaista yhtäältä käytön puutteesta johtuva kankeus ja vierauden tuntu, toisaalta voimakas viron kielen vaikutus. – Inkerinsuomalaisten tilanne on muuttunut 1980-luvun lopulta lähtien, sillä kansallisen herätyksen myötä inkeriläiset ovat järjestäytyneet etnisenä ryhmänä ja myös hankkineet ensimmäisenä Viron vähemmistökansana itselleen kulttuuriautonomian. On siis huomattava, että tässä artikkelissa kuvailtu kielellinen tilanne ei kuvaa Viron inkerinsuomalaisten nykyisiä olosuhteita.

Tämä tutkimus perustuu 37 informantin suomenkielisiin haastatteluihin, jotka on tehty Joensuun yliopiston tutkimushankkeessa 1990-luvun alkupuolella Tarton ja Pärnun seuduilla sekä Järvamaan maakunnassa. Hankkeessa inkerinsuomea tallennettiin pitkälti samaan tapaan kuin suomen paikallismurteita yleensäkin eli tekemällä väljästi eteneviä yksilöhaastatteluja, jotka tuottivat enimmäkseen monologi- maista puhetta. Haastateltavien valinnan perusteena eivät kuitenkaan olleet perinteiset kriteerit (paikallaan pysyisyys, sujuvapuheisuus ja mahdollisimman vanhakantainen murre), vaan hankkeessa haluttiin saada nimenomaan kuva siitä, miten moninaisia muotoja inkerinsuomalaisten kieli oli olosuhteiden paineissa saanut. (Aineistosta tarkemmin Riionheimo 2007: 40–45.) Vuosikymmenten kuluessa ensimmäisen polven inkerinsuomalaisista oli tullut kielellisesti hyvin heterogeeninen ryhmä. Osalle informanteista suomeksi puhuminen oli haastattelu-

tilanteessa vaikeaa äidinkielen attrition vuoksi (attritioilmiöstä ks. esim. Köpke & Schmid 2004), toisilla taas äidinkieli oli säilynyt sujuvana. Haastateltavien viron taidot olivat erilaiset, ja osa heistä puhui viroa lähes syntyperäisen veroisesti, kun taas monella viron joukkoon kietoutui paljon vaikutusta suomen kielestä (Kivisalu 1994). Toisaalta myös viron kielen vaikutus informanttien äidinkieleen vaihteli yksilöittäin: osa puhui haastattelussa suhteellisen puhtaasti suomea (joko omaa inkerinsuomen murrettaan tai suomen yleiskieltä mukailevaa kielimuotoa), kun taas osalla suomen ja viron ainekset sekoittuvat jatkuvasti.

Informanttien suomenkielisessä haastattelupuheessa ilmenee monitahoista kieltenvälistä vaikutusta, jonka lähtökohtaa ja suuntaa on mahdotonta määrittää täsmällisesti. Osa viron kielen mukaisista aineksista lienee tulosta lainaamisesta eli prosessista, jossa puhujat ovat integroineet äidinkieleensä aineksia itselleen heikommasta kielestä (ks. esim. Thomason 2001: 68), ja tavanomainen lainaamisen suunta onkin enemmistökielestä vähemmistökieleen. Toisaalta osa haastatteluhetkellä ilmenevästä viron kielen interferenssistä saattaa aiheutua ns. käänteisestä siirtovaikutuksesta (Selinker 1992: 31): kun enemmän käytetystä viron kielestä on tullut monilla puhujalla äidinkieltä vahvempi, vaikutus kulkee transferin tavoin dominoivasta kielestä eli virosta heikompaan kieleen eli tässä tapauksessa hiipuvaan inkerinsuomeen. Aineiston analyysia hankaloittaa kuitenkin se, että näidenkin puhujien puhuma viro on oppijankieltä, jonka he ovat Virossa ollessaan omaksuneet ilman muodollista opetusta ja nojaten omaksumisen aikana vahvasti äidinkieleensä suomeen. Haastattelutilanteessa suomen kieleen ovat siis siirtyneet yksilöllisen välikielen piirteet, jotka saattavat poiketa syntyperäisten puhumasta virosta ja joissa usein näkyy äidinkielen vaikutus. Lisäksi kielten sekoittumat ovat usein monitulkintaisia siten, että niillä on viron kielen tarjoaman mallin lisäksi myös juuret suomen kielen omassa rakenteessa (Riionheimo 2007).

3. Inkerinsuomen ja viron morfologinen sekoittuminen

Monet Viron inkerinsuomalaisten aineistossa esiintyvistä suomen ja viron sekoittumista ovat rakenteeltaan sellaisia, että niissä vartalo ja taivutussuffiksi (tai yksi taivutussuffikseista) näyttävät kuuluvan eri kielisiin. Yhdistelmiä on monenlaisia. Toisinaan suomen kielen mukaiseen vartaloon liittyy viron kielen kaltainen (joskin ääntämykseltään useimmiten suomen kielen mukainen) suffiksi (ks. esimerkkejä 1a), esimerkiksi *te*-asuinen monikon tunnus (*hevosteka, päivätellä*), imperfektin *si*-tunnus (*koatasimma*) tai infinitiivin tunnus *-tA* (*leikkitä*). Joskus kielet taas yhdistyvät sillä tavoin, että vironkieliseen verbiin liittyy suomen mukaisia taivutusaineksia, kuten imperfektin *i*-tunnus (*mänki, ytlin*), preesensin yksikön 3. persoonan vokaalinpidentymä (*tähentää*) tai vokaalisoinnun alainen, vokaaliloppuinen passiivin partisiipin tunnus (*tänätty*) (1b). Nämä tapaukset saattavat olla inkerinsuomeen enemmän tai vähemmän vakiintuneita virolaisia lainasanoja, jotka taipuvat suomen kielen mukaisesti. Läheskään aina ei kuitenkaan ole kyse siitä, että jotain sanaa olisi taivutettu toisen kielen mukaisesti, vaan monesti sananmuoto sisältää suffikseja molemmista kielistä. Esimerkiksi imperfektinmuodostuksessa (1c-d) ilmenee muotoja, joissa viron kielen mukaista imperfektin tunnusta seuraa inkerinsuomen persoonapäätte (*eläsimmä, käisimmä, nutsimme*) tai suomalaisen imperfektin tunnuksen jälkeen viron kielen persoonapäätte (*kävime, mänime, jaksoime*) (ks. myös Riionheimo 2007: 211–224). Tällainen vaihtelu viittaa siihen, että puhujat todellakin yhdistelevät eri kielten taivutussuffikseja melko sattumanvaraisesti puheen tuottamisen aikana.

(1) inkerinsuomi	suomi	viro
a. <i>hevos-te-ka</i>	<i>hevos-te-n kanssa</i>	<i>hobus-te-ga</i>
<i>päivä-te-llä</i>	<i>päiv-i-llä</i>	<i>päeva-de-l</i>
<i>koata-si-mma</i>	<i>kaado-i-mme</i>	–
<i>leikki-tä</i>	<i>leikki-ä</i>	–

b.	<i>mänk-i</i>	–	<i>mängi-s</i>
	<i>ytl-i-n</i>	–	<i>ütte-si-n</i>
	<i>tähentä-ä</i>	–	<i>tähenda-b</i>
	<i>tänä-tty</i>	–	<i>täna-tud</i>
c.	<i>elä-si-mmä</i>	<i>el-i-mme</i>	<i>ela-si-me</i>
	<i>käi-si-mmä</i>	<i>käi-mmä</i> (murt.)	<i>käi-si-me</i>
	<i>nut-si-mme</i>	–	<i>nut-si-me</i>
d.	<i>käv-i-me</i>	<i>käv-i-mme</i>	<i>käi-si-me</i>
	<i>män-i-me</i>	<i>män-i-mmä</i> (murt.)	<i>läks-i-me</i>
	<i>jakso-i-me</i>	<i>jakso-i-mme</i>	<i>jaksa-si-me</i>

Kieltenvälisen morfologisen sekoittumisen erikoistapaus on kaksoismerkintä (*double marking*), jossa jokin kieliopillinen kategoria merkitään kahden eri kielen aineksilla: esimerkiksi muodossa *ma-storie-s* ‘tarinat’ sekä swahilin *ma*-prefiksi että englannin *s*-päätte osoittavat monikollisuutta (Myers-Scotton 2002: 91), ja sellaisissa amerikanhollantilaisten imperfekteissä kuin *bak-te-t* ‘leipoi’ ja *preek-te-t* ‘saarnasi’ hollannin imperfektimuotoa on ilmeisesti seurannut englannin *ed*-loppua mukailleva aines (Smits 1996: 95). Myers-Scottonin ja Jaken (2000: 1072–1075; ks. myös Myers-Scotton 2002: 91–96) mukaan koodinvaihdon yhteydessä ilmenevä kaksoismorfologia perustuu siihen, että puheen tuottamisen aikana on aktivoitu samanaikaisesti sekä lekseemi että sitä seuraava morfeemi, ja sen jälkeen muoto on merkitty toisen kielen taivutusaineuksella. Toisaalta voidaan myös nostaa esiin mahdollisuus, että vartalo ja suffiksi on varastoitu puhujan mentaalissa sanastossa yhtenä kiinteänä kokonaisuutena, joka sitten täydennetään toisen kielen produktiivisen taivutusprosessin avulla (Riionheimo 2007: 281). Kahden samamerkityksisen kielipillisen merkitsimen käyttöä samassa sanamuodossa esiintyy myös kielensisäisenä ilmiönä, jolloin ensimmäinen taivutusmorfeemi on kielihistoriallisesti vanhempi ja epäsäännöllisempi ja jälkimmäinen morfeemi taas nuorempi ja säännöllisempi (esimerkiksi englannin epäsäännöllisessä monikkomuodossa *children* on vanhaan *er*-tunnuksiseen *childer*-monikkoon liittynyt nuorempi ja syntyhetkellä

yleisempi *en*-tunnus). Yleisesti oletetaan, että alkuperäinen taivutusmuoto on analysoimattomana omaksuttu kokonaisuus, johon sisältynyt epäproduktiivinen suffiksi ei ole hahmottunut riittävän selväksi kategorian merkitsimeksi, ja tällöin muotoa on täydennetty produktiivisella taivutusaineksella (ks. esim. Tiersma 1982: 838; Bybee 1985: 75–76; Haspelmath 1993; Lehmann 2006).

Morfologista kaksoismerkintää ilmenee myös Viron inkerinsuomalaisten aineistossa ainakin indikatiivien preesensin yksikön 3. persoonassa (2a) ja imperfektin taivutuksessa (2b). Preesensmuodoissa (esim. *maksaap, istuup, tulloop*) inkerinsuomen vartalon ja vokaalipidentymän muodostamaan kokonaisuuteen on ilmeisesti vielä lisätty viron kielen mukainen salientti *b*-päätte, joka tosin usein ääntyy suomen kielen mukaisesti täysin soinnittomana. Päätte saa tukea inkerinsuomen yksitavuisten verbien *p(i)*-päätteestä, joka esiintyy usein loppuheittoisena (esim. *jääp, soap*), ja kaksinkertaiset (sekä pitkän vokaalin että *p(i)*-päätteen sisältävät) preesensmuodot ovat suomen murteissa mahdollisia kielenisäisenäkin ilmiönä (vrt. esim. savolaismurteiden *antaapi, ker-toopi* -tyyppisiin muotoihin, Tauli 1996: 130–136). Pleonastiset imperfektit ovat hieman toisentyypisiä, sillä niissä suomenkielisen vartalon ja suomen *i*-tunnuksen jälkeen tulee viron *si*-tunnus ja sen jälkeen vielä persoonapäätte, joka voi olla suomen tai viron kaltainen: *möisim, veisimme, ostisimme*. Tässäkin tapauksessa suomen kielen oma rakenne tukee viron vaikutusta, sillä viron *si*-imperfekti ja suomen supistuma-verbien imperfekti ovat yhteisen lähtökohtansa vuoksi rakenteellisesti hyvin samankaltaisia. Kaksinkertaisia imperfektejä voikin syntyä suomenkielisillä puhujilla myös ilman viron kielen mallia, sillä esimerkiksi amerikansuomalaisten puheessa on havaittu sellaisia muotoja kuin *olisin* 'olin' ja *antosi* 'antoi' (Martin 1989: 242). Viron *si*-imperfektin vaikutus on kuitenkin inkerinsuomalaisten tapauksessa ilmeisen suuri, sillä vastaavaa pleonastista imperfektityyppiä ei esiinny lainkaan Inkerinmaan alueelta kootussa vertailuaineistossa (Riionheimo 2007: 281). Imperfektimuodot ovat kaksoismerkinnän suhteen erityisen kiinnostava tapausryhmä, koska niissä ylimääräistä taivutusainesta ei liitetä kokonaiseen

taivutusmuotoon vaan imperfektin alivartaloon (tarkemmin ks. Riionheimo 2007: 281–282), jonka jälkeen voi seurata kumman tahansa kielien mukainen persoonapäätte. Tämäntyyppinen sananmuodon keskellä ilmenevä pleonastisuus on todennäköisesti mahdollista vain silloin, kun kontaktissa ovat suomen ja viron tapaiset morfologisesti monimuotoiset kielet, joissa sananmuoto sisältää useita taivutussuffikseja.

(2)	inkerinsuomi	suomi	viro
a.	<i>maksa-a-p</i>	<i>maksa-a</i>	<i>maksa-b</i>
	<i>istu-u-p</i>	<i>istu-u</i>	<i>istu-b</i>
	<i>tullo-o-p</i>	<i>tullo-o</i> (murt.)	<i>tule-b</i>
b.	<i>mö-i-si-m</i>	<i>mö-i-mme</i>	<i>müü-si-me</i>
	<i>ve-i-si-mme</i>	<i>ve-i-mme</i>	<i>vii-si-me</i>
	<i>ost-i-si-mme</i>	<i>ost-i-mme</i>	<i>ost-si-me</i>

Morfofonologiaan eri taivutusmuodoissa ilmeneviin äänteellisiin vaihtelusuhteisiin ei ole kiinnitetty paljon huomiota kielikontaktitutkimuksessa, ja koska tällaiset äännevaihtelut ovat kielessä yleensä tiukasti sidoksissa sanan vartaloon, ne todennäköisesti siirtyvätkin kielikontakteissa hyvin harvoin kielestä toiseen. Poikkeuksena ovat läheisten sukukielten väliset kontaktit, joissa kielten välillä vallitsee riittävästi äänteellisiä yhtäläisyyksiä vaihtelusuhteiden lainaamista varten (ks. esim. Dressler 1985: 102). Inkerinsuomen ja viron kontaktissa näyttäisikin ilmenevän jonkin verran morfofonologisia sekamuotoja, erityisesti astevaihteluseroissa. Suomen ja viron astevaihtelulla on yhteiset juuret, mutta nykyvaihtelut ovat kielissä hyvin erityyppiset. Suomen laadullinen astevaihtelu ei toteudu enää täysin säännöllisesti umpitavuisuuden laukaisemana, mutta sen edustuksessa on yhä paljon alkuperäistä äännevuorotusta heijastavia säännönmukaisuuksia. Virossa laadullinen astevaihtelu on sen sijaan täysin morfologistunut ja leksikaalistunut, ja asteyleistysten vuoksi vahva ja heikko aste vuorottelevat taivutusmuodoissa eri tavoin kuin suomessa (suomen ja viron astevaihtelusta yksityiskohtaisemmin ks. Remes 2009: 58–61). Suomen ja viron astevaihtelujärjestelmien törmäys on johtanut inkerinsuomalaisen aineistossa monenlaisiin, yleensä

sanakohtaisiin astevaihtelun poikkeamiin (ks. esimerkkejä 3). Esimerkiksi indikatiivin presensin yksikön 3. persoonan muodoissa *tekep* ja *rääkkip* on viron kielelle ominaisesta persoonapäätteestä huolimatta vartalossa vahva aste suomen taivutuksen mukaisesti. Passiivin imperfektimuodossa *lupattii* on puolestaan viron kielen vaihteluttomaan paradigmaan siirtyneen *lubama*-verbin mukaisesti vahva-asteinen klusiili, vaikka suomessa vastaava muoto on heikkoasteinen. Imperfekti *tekimme* taas edustaa tapausryhmää, jossa ovat ilmeisesti olleet mallina viron vahva-asteiset *i*-imperfektin muodot kuten *tegime* ja *nägime* (tarkemmin ks. Riionheimo 2007: 234). Useimmiten poikkeamat ovat vahvan asteen yleistyksiä, mutta aineistossa on myös joitain heikkoasteisia tapauksia kuten konditionaali *tahois*, joka on morfologisesti suomen mukainen mutta jossa on suomesta poikkeavasti ja viroa mukailevasti heikko aste.

(3) inkerinsuomi	suomi	viro
<i>teke-p</i>	<i>teke-e</i>	<i>tee-b</i>
<i>rääkki-p</i>	–	<i>räägi-b</i>
<i>lupat-t-i-i</i>	<i>luvat-t-i-in</i>	<i>luba-ti</i>
<i>tek-i-mme</i>	<i>te-i-mme</i>	<i>teg-i-me</i>
<i>taho-is</i>	<i>tahto-isi</i>	<i>taha-ks</i>

Suomen ja viron fonologinen rakenne on kehittynyt eri suuntiin erilaisien ääntenmuutosten vuoksi, mutta koska äänteet muuttuvat melko säännöllisesti, kielten välillä vallitsee yhteisessä sanastossa paljon äänteellisiä vastaavuuksia. Kaksikielinen puhuja voi hyödyntää näitä vastaavuuksia sillä tavoin, että hän sovittaa yhden kielen sanoja toisen kielen fonologiaan: esimerkiksi Tallinnan virolaisten asiakaspalvelijoiden on havaittu muokkaavan tällä tavoin äidinkieltensä sanoja ”suomalaisemmiksi” puhuessaan suomalaisten asiakkaiden kanssa (Verschik, tulossa). Myös inkerinsuomalaisten aineistossa esiintyy sellaisia taivutusmuotoja, jotka ovat morfologisesti lähellä viroa mutta joiden vartaloa on äänteellisesti muokattu suomen kielen mukaiseksi (ks. esimerkkejä 4). Muodoissa *juoksis* ja *vietsimme* on viron pitkän puolusuppean vokaalin sijasta sanan suomenkieliselä vastineelle (*juosta*, *viedä*) ominainen väljenevä

diftongi, ja samaa pitkän puolisupean vokaalin ja diftongin välistä vastaavuutta on sovellettu myös muodossa *tiep*. Viroa muistuttavassa muodossa *peäp* on ilmeisesti mukailtu suomen vokaalisointua, ja *soaks* puolestaan havainnollistaa sitä, miten inkerinsuomen murteille ominainen pitkän pääpainollisen *a:n* ja *ä:n* diftongiutumistendenssi on joskus ulotettu myös viron kielen mukaisiin muotoihin.

(4) inkerinsuomi	suomi	viro
<i>juoks-is</i>	<i>juoks-i</i>	<i>jooks-is</i>
<i>viet-si-mme</i>	<i>viet-i-mme</i>	<i>veet-si-me</i>
<i>tie-p</i>	<i>teke-e</i>	<i>tee-b</i>
<i>peä-p</i>	<i>pitä-ä</i>	<i>pea-b</i>
<i>soa-ks</i>	<i>sa-isi</i>	<i>saa-ks</i>

Osa suomen ja viron sekoittumista on kieltenvälisiä kontaminaatioita tai ”kompromissimuotoja” (termistä *compromise form* ks. Clyne 1987: 760; 2003: 164). Tällaisissa sananmuodoissa ei ole selvää siirtymää yhden kielen morfeemista toisen kielen morfeemiin, vaan kielten ainekset sulautuvat erottamattomasti yhteen. Kompromissimuotoja saattaa syntyä silloin, kun suomessa ja virossa on samaa alkuperää oleva mutta äänteellisesti osittain erilainen sana (ks. esimerkkejä 5). Muodossa *lõppus* on ensi tavun vokaalina taka-*e* samoin kuin viron *lõppema*-verbissä, mutta vartalovokaalina on suomen *loppua*-verbin tavoin *u*, vaikka verbi on taipunut viron *si*-imperfektin mukaisesti. Muoto *naero* on samantapainen sekoittuma viron *naerma*- ja suomen *nauraa*-verbeistä, mutta se on taivutettu imperfektissä suomen kielen mallin mukaan soveltaen myös imperfektin tunnuksen edellä tapahtuvaa *a ~ o* -vaihtelua. Imperfektit *otsit* ja *vottim* ovat nekin kontaminaatioita viron *võtma*-verbistä, joka noudattaa *si*-imperfektiä, ja suomen *ottaa*-verbistä, jolla on imperfektissä *i*-tunnus. Kompromissimuodot ovat eräänlaista kieltenvälistä analogiaa, sillä ne osoittavat, että samamerkityksiset ja äänteellisesti toisiaan muistuttavat imperfektimuodot ovat kytkeytyneet puhujan kielitajussa yhteen.

(5) inkerinsuomi	suomi	viro
<i>löppu-s</i>	<i>loppu-i</i>	<i>löppe-s</i>
<i>naero</i>	<i>nauro-i</i>	<i>naer-is</i>
<i>ot-si-t</i>	<i>ott-i-vat</i>	<i>võt-si-d</i>
<i>vott-i-m</i>	<i>ot-i-mme</i>	<i>võt-si-me</i>

Kompromissimuodot ovat mahdollisia myös johdoksissa, ja viimeiset esimerkit ovatkin tapauksia, joissa puhujat ovat käyttäneet vironkielistä johdosta suomalaistettuna eli ovat ikään kuin vaihtaneet johdoksen kantasanaksi suomen kielen sanan. Muodossa *rauhones* (6a) on viron *rahunema*-verbin kantasanana *rahu* sijasta sanan suomalainen vastine *rauha*, kenties suomen *rauhottua*-johdoksen tukemana. Imperfekti *pitkensä* (6b) vaikuttaisi olevan yhdistelmä suomen verbistä *pidentää* ja viron verbistä *pikendama*: muoto taipuu *pidentää*-verbin tavoin, mutta vartalona on viron verbi äänteellisesti suomalaistettuna (*k:n* sijasta *tk* kuten suomen sanassa *pitkä*). Muodossa *sänkytin* (6c) puhuja on suomalaistanut viron *sängitama*-verbin käyttämällä suomen sanaa *sänky* ja taivuttanut johdosta suomen imperfektintaivutuksen mukaisesti. Partisiippi *avioliittunut* (6d) puolestaan näyttäisi perustuvan suomen sanaan *avioliitto* viron *abielu*-substantiivin ja *abielluma*-verbin mallin mukaisesti. Partisiipin tunnuksen edellä oleva *u* on kaksitulkintainen, sillä se voi jäljitellä viron verbin ja substantiivin äänteistöä, mutta se voi puhujan kielitajussa kytkeytyä myös suomen refleksiiviseen *u*-johtimeen.

- (6)
- jälle läks möötä, ja [tilanne] rauhones*
 - sis minun [viisumi], loppui ja minä läksim polisil, kysyin, hän pitkensä mul [viisumin]*
 - no nyt kaks vuotta saap kakskymtvieis lokakuuta ko poikani sänkytin multaa*
 - kukaan ei avioiittunut ei mitän venäläissens kanssa*

4. Morfologisen limittymisen yleisiä linjoja

Inkerinsuomen ja viron morfologinen sekoittuminen vaikuttaa aineiston perusteella yksilölliseltä ja tilannekohtaiseltakin ilmiöltä eli siis Paradis'n (2004: 188) luokituksen mukaisesti dynaamiselta, puheasuorituksen aikaiselta interferenssiltä, joskin osa viron kielen vaikutuksesta on epäilemättä viiden vuosikymmenen aikana vakiintunut idiolekteihin. Kielisysteemejä pidetään nykyisessä kielikontaktitutkimuksessa sumearajaisina, eikä ole useinkaan yksiselitteistä, missä kielten väliset rajat kulkevat kaksikielisen yksilön tuottamassa puheessa. Esimerkiksi Matras (2009) on korostanut sitä, että monikielisillä puhujilla on hallussaan monenlaisia kielivarantoja, joista he voivat luovasti ammentaa aineksia kielenkäyttöön, eikä lopputulos välttämättä ole yksikielisten standardien mukainen. Kieltenvälinen vaikutus nähdään monisuuntaisena ilmiönä, joka voi monikielisillä puhujilla suuntautua myös myöhemmin opitusta kielestä äidinkielen etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa äidinkielen käyttömahdollisuudet ovat rajoittuneet (ks. esim. Cook 2003; Schmid & Köpke 2007). Kaksikielisten yksilöiden kannalta ei ole myöskään mielekasta pitää yllä jyrkkää eroa lainaamisen ja siirtovaikutuksen välillä (vrt. lukuun 2) tai lainaamisen ja koodinvaihdon välillä, vaan voidaan puhua yleisemmin jonkin kielisysteemin aineiden kopioimisesta toisen kielen kontekstiin (*copying*, ks. esim. Johanson 2002 ja Verschik 2008; *replication*, Matras 2009: 146). Haastattelutilanne on suomenkielisyydestään huolimatta ilmeisesti näyttäytynyt monille informanteille kaksikielisenä puhemoodina (kaksikielisten puhujien kielimooodeista ks. Grosjean 2001), jossa puhujat ovat voineet käyttää hyväkseen sekä suomen että viron kielivarantoaan ja ovat siten tuottaneet spontaaneja kieliopillisia sekoittumia. Varsinaisesta koodinvaihdosta ei useinkaan ole kyse, sillä koodinvaihto edellyttää sitä, että puhuja pystyy tarvittaessa pitämään yllä systemaattista eroa hallitsemiensa kielten välillä (Matras 2009: 111), ja monilla inkerinsuomalaisilla suomen ja viron välinen raja vaikuttaa sumealta. Sen sijaan inkerinsuomalaisten suomenkielinen puhe muistuttaa enemmänkin Sarhimaan (1999) kuvaamia karjalan-

kielisten puhujien käyttämiä karjalan ja venäjän aineksia yhdisteleviä koojeja (*bilingual mixed codes*, mts. 195, 230–231), joissa kahden kielen ainekset kietoutuvat erottamattomasti yhteen – inkerinsuomen ja viron tapauksessa sekoittuminen tosin ulottuu myös morfologian tasolle.

Aineistossa ilmenevät morfologiset sekoittumat jakautuvat kahdeksi tyyppiä, joista ensimmäinen perustuu “väärän” kielen taivutuskäytännön käyttämiseen (ks. edellisen luvun esimerkkejä 1–2). Informantit näyttävät suosivan sellaisia viron kielen taivutustunnuksia, jotka ovat fonologisesti salienteja (yleensä konsonanttialkuisia ja tavun pituisia) ja morfologisesti läpinäkyviä, esimerkiksi imperfektin *si*-tunnusta, infinitiivin *ta*-tunnusta ja konditionaalin *ks(i)*-tunnusta (Riionheimo 2002b). Vartalon ja suffiksin segmentoitavuus sekä suffiksin salienssi helpottavat morfeemien siirtämistä kielestä toiseen (ks. esim. Wilkins 1996: 110–111; Field 2002: 37–40; Johanson 2002: 45–46; Winford 2003: 95–96; Matras 2009: 211), ja agglutinatiiviset ominaisuudet viittaavat myös siihen, että tällaiset taivutuskaavat saattavat olla psykologisesti todellisia taivutusprosesseja (Riionheimo 2007: 77). Puheen tuottamisen aikana informantit ovat voineet soveltaa toisen kielen taivutusta tai käyttää samaan aikaan kahden kielen taivutusprosesseja, jolloin on syntynyt kieltenvälisiä sekamuotoja. Viron morfologiassa on agglutinatiivisten suffiksien lisäksi myös paljon fusionaalisia, fleksiokielille ominaisia piirteitä (ks. esim. Ehala 2009; Remes 2009: 61–63), mutta ne ovat erittäin kompleksisia ja vaikeasti opittavissa, joten on odotuksenmukaista, etteivät ne siirry inkerinsuomeen.

Toisen morfologisten sekoittumien tyyppin muodostavat morfofonologis-fonologiset sekamuodot ja kieltenväliset kompromissimuodot, joiden syntyminen nojautuu kieltenvälisiin vastaavuuksiin. Suomi ja viro ovat niin läheisiä sukukieliä, että niiden sanat ja sananmuodot voivat muodostaa kaksikielisellä puhujalla laajan ja kielirajat ylittävän suhdeverkoston (Riionheimo 2007: 272), joka voi tuottaa monenlaista kieltenvälistä interferenssiä. Astevaihtelun sekoittumissa (edellisen luvun esimerkit 3) yhden kielen äänteellisiä vaihtelusuhteita on sovellettu toisen kielen sanoihin. Äänteellisesti suomalaistetut sananmuodot

(esimerkit 4) puolestaan perustuvat siihen, että puhujat ovat havainneet fonologisia vastaavuuksia suomen ja viron sanaston kesken. Kieltenväliset kompromissimuodot (esimerkit 5–6) saattavat olla suomen ja viron taivutusmuotojen kontaminaatioita, tai niiden taustalla voi olla eräänlainen kieltenvälinen analogiamuodostus, jossa sananmuoto on tuotettu käyttämällä kokonaisvaltaisesti mallina toisen kielen taivutusmuotoa.

5. Lopuksi

Viron inkerinsuomalaisilta 1990-luvulla kootussa aineistossa on melko paljon suomen ja viron morfologisia sekoittumamuotoja, ja informanttien äidinkielen hiipumisen vuoksi kyseessä onkin kielikontaktien erityistapaus. Tasapainoisemmissa maahanmuuttotilanteissa suomen ja viron suhde on toisentyypinen, ja kieltenvälinen vaikutus jäsentyy kahden erillisen kielisysteemin väliseksi koodinvaihdoksi (ks. esim. Frick 2003; Praakli 2009). Morfologiset sulautumat saattavat olla ominaisia lähinnä sellaisille suomen ja viron välisille kontakteille, joille on leimallista meneillään oleva kielenoppiminen tai muu kielten välinen voimakas epätasapaino ja joissa jompikumpi kielistä on puhujilla huomattavasti toista kieltä vahvempi. Myers-Scotton (2002: 105) erottaakin klassisesta koodinvaihdosta ns. yhdistelmäkoodinvaihdon (*composite codeswitching*), jossa yhdistyy morfeemeja kahdesta eri kielestä ja jota ilmenee attrition ja kielenvaihdon yhteydessä. Suomen ja viron morfologian sekoittumista on havaittu esimerkiksi virolaisilla suomenoppijoilla (Kultalahti 1997), Tallinnan virolaisilla asiakaspalvelijoilla suomenkielissä palvelutilanteissa (Verschik, tulossa) ja suomea ja viroa omaksuvilla kaksikielisillä lapsilla (Hassinen 2002). Tulevassa tutkimuksessa on mielenkiintoista tarkastella sitä, miten paljon yhtäläisyyksiä on erityyppisissä kontaktitilanteissa ilmenevien sekoittumien välillä ja millaisia suomen ja viron kielen välisiä verkostoja erilaisille kielenpuhujille on muodostunut.

Kiitokset

Kiitän artikkelin ensimmäisen version kahta arvioijaa saamastani arvokkaasta palautteesta.

Lähteet

- Anepaio, Terje 1999. The land next to Ingria. Ingrian-Finns in North-East Estonia after World War II. – Markku Teinonen, Timo J. Virtanen (Eds.). *Ingrians and Neighbours. Focus on the Eastern Baltic Sea Region. Studia Fennica Ethnologica* 5. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 155–181.
- Bybee, Joan L. 1985. *Morphology. A Study of the Relation Between Meaning and Form. Typological Studies in Language* 9. Amsterdam: John Benjamins.
- Clyne, Michael 1987. Constraints on code switching: How universal are they? – *Linguistics* 25, 739–764. doi:10.1515/ling.1987.25.4.739
- Clyne, Michael 2003. *Dynamics of Language Contact. English and Immigrant Languages. Cambridge Approaches to Language Contact. Cambridge: Cambridge University Press.* doi:10.1017/CBO9780511606526
- Cook, Vivian 2003. Introduction: the changing L1 in the L2 user's mind. – Vivian Cook (Ed.). *Effects of the Second Language on the First. Second Language Acquisition* 3. Clevedon: Multilingual Matters, 1–18.
- De Geer, Eric 1996. Ingermanländarda i Estland. – *Siirtolaisuus – Migration* 1, 3–11.
- Dressler, Wolfgang U. 1985. *Morphonology: The Dynamics of Derivation.* Ann Arbor: Karoma.
- Dressler, Wolfgang U. 2007. Introduction. – Sabine Laaha, Steven Gillis (Eds.). *Typological Perspectives on the Acquisition of Noun and Verb Morphology. Antwerp Papers in Linguistics* 112. Antwerp: Antwerp University, 3–9.
- Ehala, Martin 2009. Linguistic strategies and markedness in Estonian morphology. – *Language Typology and Universals* 62, 29–48. doi:10.1524/stuf.2009.0003
- Field, Fredric W. 2002. *Linguistic Borrowing in Bilingual Contexts. Studies in Language Companion Series* 62. Amsterdam: John Benjamins.
- Frick, Mai 2003. Kaksikielistä räakkimistä. Koodinvaihdosta tartonsuomalaisten sähköposti- ja kasvokkaiseskusteluissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

- Grosjean, François 2001. The bilingual's language modes. – Janet Nicol (Ed.). *One Mind, Two Languages: Bilingual Language Processing*. Oxford: Blackwell, 1–22.
- Halmari, Helena 1997. *Government and Codeswitching. Explaining American Finnish*. *Studies in Bilingualism* 12. Amsterdam: John Benjamins.
- Haltsonen, Sulo (Toim.) 1969. *Inkerin suomalaisten historia*. Helsinki: Inkeriläisten sivistyssäätiö.
- Haspelmath, Martin 1993. The diachronic externalization of inflection. – *Linguistics* 31, 279–309. doi:10.1515/ling.1993.31.2.279
- Hassinen, Sirje 2002. Simultaaninen kaksikielisyys. Läheiset sukukielet viro ja suomi rinnakkain. *Acta Universitatis Ouluensis. Series B, Humaniora* 43. Oulu: Oulu University Press.
- Haugen, Einar 1956. *Bilingualism in the Americas: A Bibliography and Research Guide*. *Publications of the American Dialect Society* 26. Madison, Wisconsin.
- Huovinen, Sulo (Toim.) 1993. *Ingermanland – om land och folk*. Stockholm: Kulturfonden för Sverige och Finland.
- Johanson, Lars 2002. *Structural Factors in Turkic Language Contacts*. Richmond: Curzon.
- Jokela, Hanna, Geda Paulsen 2010. Vötke minust eesmärki! Monikielinen lapsi rakenteita yhdistämässä. – *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja* 19, 61–75.
- Kaivapalu, Annekatrin 2005. Lähdekieli kohdekielen oppimisen apuna. *Jyväskylä Studies in Humanities* 44. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kaufman, Dorit, Mark Aronoff 1991. Morphological disintegration and reconstruction in first language attrition. – Herbert W. Seliger, Robert M. Vago (Eds.). *First Language Attrition*. Cambridge: Cambridge University Press, 175–188.
- Kivisalu, Krista 1994. Tähelepanekuid Eesti ingerisoomlaste keelekasutusest. Diplomitöö. Tartu Ülikooli soome-ugri keelte kateeder.
- Kokko, Ossi 2007. Inkerinsuomen pirstaleisuus. Eräiden sijojen kehitys murteen yksilöllistymisen kuvastajana. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 48. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kovács, Magdolna 2001. *Code-Switching and Language Shift in Australian Finnish in Comparison with Australian Hungarian*. Turku: Åbo Akademis Förlag.
- Kultalahti, Outi-Maria 1997. *Tunnusmerkkisyys virolaisten suomenpuhujien vaikeuksien selittäjänä*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- Kurs, Ott 1990. Ingeri põliselanike saatus. – *Akadeemia* 7, 1484–1499.

- Köpke, Barbara, Monika S. Schmid 2004. Language attrition. The next phase. – Monika S. Schmid, Barbara Köpke, Merel Keijzer, Lina Weilemar (Eds.). *First Language Attrition. Interdisciplinary Perspectives on Methodological Issues. Studies in Bilingualism 28.* Amsterdam: John Benjamins, 1–43.
- Laaksonen, Pekka, Sirkka Mettomäki (Toim.) 1990. Inkerin teillä. Kalevalaseuran vuosikirja 69–70. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lehmann, Christian 2006. Pleonasm and hypercharacterization. – Geert E. Booij, Jaap van Marle (Eds.). *Yearbook of Morphology 2005.* Heidelberg: Springer, 119–154.
- Leskinen, Heikki 1963. Luoteis-Laatokan murteiden äännehistoria I. Konsonantit. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 275. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leskinen, Heikki 1995. Inkerin asutus ja väestöryhmät. – Mauno Jokipii (Toim.). *Itämerensuomalaiset. Heimokansojen historiaa ja kohtaloita.* Jyväskylä: Atena, 164–173.
- Leskinen, Heikki 1998. Karjala ja karjalaiset kielentutkimuksen näkökulmasta. – Pekka Nevalainen, Hannes Sihvo (Toim.). *Karjala. Historia, kansa, kulttuuri.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 705. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 352–382.
- Martin, Maisa 1989. Amerikansuomen morfologiaa ja fonologiaa. *Lisensiaatin-tutkielma.* Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Matras, Yaron 2007. The borrowability of structural categories. – Yaron Matras, Jeanette Sakel (Eds.). *Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective. Empirical Approaches to Language Typology 38.* Berlin: Mouton de Gruyter, 31–73.
- Matras, Yaron 2009. *Language Contact.* Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol 2002. *Contact Linguistics. Bilingual Encounters and Grammatical Outcomes.* Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol, Janice L. Jake 2000. Four types of morphemes: Evidence from aphasia, codeswitching and second language acquisition. – *Linguistics 38 (6), 1053–1100.* doi:10.1515/ling.2000.021
- Nevalainen, Pekka, Hannes Sihvo (Toim.) 1991. Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 547. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Paradis, Michel 2004. *A Neurolinguistic Theory of Bilingualism.* Studies in Multilingualism 18. Amsterdam: John Benjamins.

- Praakli, Kristiina 2009. Esimese põlvkonna Soome eestlaste kakskeelne keelekasutus ja koodikopeerimine. *Dissertationes philologicae estonicae Universitas Tartuensis* 24. Tartto: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Remes, Hannu 2009. Muodot kontrastissa. Suomen ja viron vertailevaa taivutus-typologiaa. *Acta Universitas Ouluensis B Humaniora* 90. Oulu: Oulun yliopisto.
- Riionheimo, Helka 2002a. How to borrow a bound morpheme? Evaluating the status of structural interference in a contact between closely-related languages. – *SKY Journal of Linguistics* 15, 187–217.
- Riionheimo, Helka 2002b. Morphological influence in a contact of closely-related languages: neutralisation of the interference types? *Esitelmä Methods XI -konferenssissa Joensuun yliopistossa* 9.8.2002.
- Riionheimo, Helka 2007. Muutoksen monet juuret. Oman ja vieraan risteytymisen Viron inkerinsuomalaisen imperfektinmuodostuksessa. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia* 1107. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ruoppila, Veikko (Toim.) 1984. Itä-Kannaksen murreseurakirja. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia* 392. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sarhima, Anneli 1999. Syntactic Transfer, Contact-induced Change, and the Evolution of Bilingual Mixed Codes. Focus on Karelian-Russian Language Alternation. *Studia Fennica Linguistica* 9. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Savijärvi, Ilkka, Muusa Savijärvi 1999. Language contacts in Ingrian-Finnish. – Markku Teinonen, Timo J. Virtanen (Toim.). *Ingrians and Neighbours. Focus on the Eastern Baltic Sea Region. Studia Fennica Ethnologica* 5. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 23–47.
- Savijärvi, Ilkka 2003. Inkerinsuomi ja suomalaiset Inkerinmaalla. – Hannele Jönsson-Korhola, Anna-Riitta Lindgren (Toim.). *Monena suomi maailmalla. Suomalaisperäisiä kielivähemmistöjä. Tietolipas* 190. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 272–299.
- Schmid, Monika S., Barbara Köpke 2007. Bilingualism and attrition. – Barbara Köpke, Monika S. Schmid, Merel Keijzer, Susan Dostert (Eds.). *Language Attrition. Theoretical Perspectives. Studies in Bilingualism* 33. Amsterdam: John Benjamins, 1–7.
- Selinker, Larry 1992. *Rediscovering Interlanguage*. London: Longman.
- Smits, Caroline 1996. *Disintegration of Inflection: The Case of Iowa Dutch*. The Hague: Holland Academic Graphics.

- Tauli, Valter 1966. *Structural Tendencies in Uralic Languages*. Indiana University Publications, Uralic and Altaic Series 17. London, The Hague, Paris: Mouton & co.
- Thomason, Sarah G. 2001. *Language Contact. An Introduction*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Thomason, Sarah Grey, Terrence Kaufman 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press.
- Tiersma, Peter Meijes 1982. Local and general markedness. – *Language* 58, 832–849. doi:10.2307/413959
- Verschik, Anna 2008. *Emerging Bilingual Speech. From Monolingualism to Code-Copying*. London: Continuum.
- Verschik, Anna (tulossa). *Practicing Receptive Multilingualism: Estonian-Finnish communication in Tallinn*. – Jochen Rehbein, Jan ten Thije, Anna Verschik (guest eds.). *International Journal of Bilingualism*, special issue “Receptive Multilingualism”.
- Weinreich, Uriel 1974 [1953]. *Languages in Contact: Findings and Problems*. The Hague: Mouton.
- Wilkins, David P. 1996. *Morphology*. – Hans Goebble, Peter H. Nelde, Zdeněk Sary, Wolfgang Wölck (Eds.). *Contact Linguistics. An International Handbook of Contemporary Research*, Vol. 1. Berlin: Walter de Gruyter, 109–117.
- Winford, Donald 2003. *An Introduction to Contact Linguistics*. *Language in Society* 33. Oxford: Blackwell Publishing.

Helka Riionheimo

Itä-Suomen yliopisto

Humanistinen osasto, suomen kieli ja kulttuuritieteet

PL 111

FI-80101 Joensuu, Finland

helka.riionheimo@uef.fi

Morphological mixing in a contact between Finnish and Estonian

HELKA RIIONHEIMO

University of Eastern Finland

This article examines the morphological and morphophonological mixing that occurs in a contact between two Finnic languages, Finnish (the Ingrian Finnish dialect) and Estonian. Morphology and morphophonology are generally considered resistant to cross-linguistic interference and especially bound morphemes are rarely transferred in language contacts. The contacts between cognate languages represent an exception in this respect and when the contacting languages are genetically closely related and morphologically rich, there are fewer constraints to morphological borrowing. Morphological mixing is defined here as a phenomenon where morphemes from two different languages are combined within a single word form and in the Finnish–Estonian context, it results in hybrid forms where there is no clear switch from one code to another but the elements blend together. It appears that morphological mixing emerges spontaneously during speech processing by bilingual speakers. The morphological blends seem to result from two mechanisms, the use of productive inflectional processes and the analogical formation based on a large cross-linguistic network of Finnish and Estonian words and word forms.

Keywords: morphology; morphophonology; language contact; interference; bilingualism; blending; Ingrian Finnish; Finnish; Estonian